35. štev. V Ljubljani, sobota 10. septembra 1921. Leto II.

Izhaja tedensko.
Poštnina plačana v gotovini.
Uredništvo: Narodni dom, Tajništvo Narodno - socijalistične stranke. Telef. št. 77.
Inserati po dogovoru.

NOVA PRAVDA

Posamezna številka stane K 1·50.
Upravništvo: Ljubljana, Gradišče 7, levo. Telefon št. 77.
Naročnina: Mesečno 6 kron.
Glasilo NSS v Jugoslaviji.

Kakšni malkontenti?

Mladinski verižniki so pričeli zadnje čase v svojem časopisju operirati zopet z malkontentstvom. Ti ljudje, ki so že davno prodali svojo osebno in politično poštenost za doslej še ne popolnoma dognano število vagonov koroškega in litijskega svinca, fižola, koruze etc., opeharili državni čekovni urad in onečastili tisk z brezprimerno častikrajo ter aranžirali podkupovanje prič kar na debelo — ti ljudje si drznejo danes, ko so pritirali ljudstvo srečno zopet v lakoto, briti norca iz bede ljudij, ki ne vedo danes, kaj bodo vžili jutri.

Malkontentstvo! Ali veste gospoda verižniška, kaj ta beseda pomeni? Ali ne opažate, da zije za to zbadljivko, ki jo tako lahkomiselno naprtujete najpoštenejšemu in zato stradajočemu delu naroda, stebru države, propad, ki grozi pogoltniti državo in z njo vred tudi Vas? In v ta propad tirate vi, gospoda verižniška (mišljeni so seveda tudi Jutrovci) alias državotvorneži s ciničnim nasmevom nas in sebe.

Kaj je torej z malkontentstvom? Vemo dobro, da nam hočete pod to frazo naprtiti protidržavnost, rovarstvo, separatizem in še druge pregrehe. Pri nas tega nikari ne iščite, škoda truda.

Tako med nami pa Vam prav prijateljsko povemo, da smo pravi pravcati malkontentje, prav silno nezadovoljni z vami, vašo državotvornostjo, vašimi lumparijami (oprostite!) in še najbolj s silno bedo v katero nas je Vaša samogoltnost pahnila! Za boga, kaj pa še hočete od nas? Hočete li, da bomo stali ob strani in ploskali od navdušenja, da se kolesa vaših vagončkov tako naglo vrte proti lačni Avstriji ali deželi polente? Ali naj še občudujemo vaše napihnjene trebuščke in potuhnjene fizijonomije? Ali pa naj morda še celo pohvalimo vaše neštete zlorabe uradne oblasti in nizkotno korupcijo?

Vidite, gospoda jutrovska, to je tisto malkontentstvo — tista splošna nezadovoljnost, da ne maramo biti lačni, ko vi grešniki tako lepo kar na debelo grabite in razmetavate! In seveda, ni vam všeč, da ne maramo kar na tihem sami stradati, aa včasih zakričimo malo bolj na glas, da smo lačni in da včasih opozorimo tudi sestradano in razcapano množico, da je tudi ona lačna.

Ta krik vas boli v ušesa; verjamemo! Skrbeli bomo, da vas bo še bolj!

Državotvornost, patrijotizem· rovarstvo, separatizem itd. pustite pa kar lepo pri miru — to niso igrače za verižnike in politične špekulante!

Pa vam pride tak le jutrovec ter se razkorači v svojem žurnalu: »Jugoslavija je na potu konsolidacije. Ekonomsko — glej n. pr. tudi sedanji sejem; politično — glej ustavo, delo parlamenta. Priti mora upadanje malkontenstva ....«

Ekonomsko? — idi slepec do prve branjevke in vprašaj po čem je krompir, bolje, kam je ta krompir izginil!

Politično? — koliko atentatov, plačanih ali naročenih registrirate na dan?

In to dviganje cen, rapidno primanjkovanje živil, katastrofo lakote ter naraščajoče atentate imenujete vi konsolidacijo — upadanje malkontentstva?

Da gotovo bo malkontentstva enkrat tudi konec, a takrat bo konec tudi — Vas.

Jugoslavija.

Obupani demokrati. Dan za dnem se množe in potrjujejo vesti, da gre pregrešna ljubezen med demokrati in radikali v najkrajšem času v kose. Nasprotstvo med obema strankama je tako, da je spor že očitno izbruhnil. Demokrati po stari navadi taje, ker vedo, da gredo tudi njihove provincijalne organizacije v zrak, če dobe od radikalov brco in zato moledujejo in klečeplazijo krog radikalov in jim obetajo vsakoršne koncesije. Vse pa kaže, da ima Protić, s katerim soglaša tudi Pašić, vse niti v rokah in da čaka samo še na pripraven hip, da zada staremu nasprotniku smrten udarec. Doslej pa izgleda stvar kot igra mačke z miško. Da se v smrtnem strahu ježe tudi našim zlasti mladinskim demokratom lasje na glavi ni čuda, če pomislimo, da jim bije zadnja ura. Prihodnjič prinesemo tozadevno daljši članek; za danes naj služi v tozadevno informacijo sledeča vest: Glavni odbor demokratske stranke je danes razpravljal o odnošajih z radikalci. Poudarjala se je potreba, da se koalicija z radikalci obdrži, ker je treba, da vlada, ki je sprejela ustavo, izdela tudi zakone v duhu te ustave. Sklenilo se je apelirati na radikalce, da ustavijo kampanjo proti demokratom ter se bo v tem smislu predložil g. Pašiću memorandum, v katerem se zahteva, da naj radikalci v uradnem komunikeju obsodijo akcijo Stojana Protića. Na včerajšnji seji glavnega odbora se je tudi sklenilo, da bo kongres demokratske stranke iz vse države dne 30. oktobra, ne pa 20. oktobra, ker je za 20. oktober sklicana narodna skupščina na redni sestanek. Na kongresu bo poročal Ljuba Davidović o zunanjem položaju, dr. Kukovec o socijalni politiki, Svetozar Pribičević o notranjih zadevah in dr. Kumanudi o financah.

Radić atentator? Demokratski listi so pogruntali novo. Radič je udeležen pri atentatu na regenta. Poznamo vsi Radića, da je za našo državo v sedanjih težkih časih pravi politični nepridiprav. Vemo pa tudi, da je gospod Radić, kojemu bi demokrati takoj padli okrog vratu, samo da bi jim zlasti sedaj v smrtnih težkočah prst ponudil, preveč prebrisan možakar, da bi vtikal svoje prste v tako delikatno in nevarno zadevo kot je atentat na regenta. Pač pa demokratska gospoda prav dobro ve koliko bo ura bila, če se Radić pobota z radikalci, kar je zelo verjetno. Treba pa je to za vsako ceno preprečiti in za sredstva demokrati niso v zadregi. Izmislili so si kratkomalo Radićevo soudeležbo na atentatu. S tem so upali preprečiti eventuelno zbližanje Radića z radikalci. Pa Radić je ptič in ptiči so tudi radikalci. Demokratskim zavratnostim pa ne veruje živ krst in preje bi verovali, da demokrati po preizkušenih receptih danes enostavno atentate naročajo in plačujejo, da ustvarijo sebi ugodno politično razpoloženje.

Pretepi v Sandžaku in južni Srbiji so se bujno razvili in to po zaslugi državotvorcev. Dezerterji vseh mogočih armad in narodov, hajduki, pustolovci, razbojniki in slična golazen so počeli napadati cele vasi in so razpalili pravcato vojsko. Oblast je bila primorana poslati nad nje vojaštvo in topove in kot se dozdeva se s krvjo ne štedi ne z ene ne druge strani. Žal so zašli med buntovnike tudi nekateri sicer pošteni elementi, ki jim preseda zanikrnost in korupcija tamkajšnje uprave. Svoje prste pa imajo vmes tudi bolgarski neodrešenci in verski fanatiki, katerim se ni stavilo pravočasno jezu njihovemu šovinizmu. Dolžnost vlade pa bi bila, da bi bila pravočasno s pametno upravo in pomirljivostjo ublažila itak od vojne in starih političnih homatij razburjene duhove.

Madžarsko-angleška nesramnost. Že zadnjič smo poročali o roparskih pohodih madžarskih razbojnikov in o dičnem angleškem polkovniku Gosset. Ta Gosset je baje sedaj odpoklican. Bil je, kakor vse kaže besen sovražnik Jugoslovanov, kajti izrazil se je: »Dvakrat sem pregnal Srbe iz Koroške, sedaj jih bom še iz Baranje!« In tacega zastopnika nam pošiljajo Angleži, da sodi o mednarodnih prilikah! Ojunačeni Madžari pa so se nenadoma zmislili, da nam zatvorijo pečujske rudnike, iz katerih imamo glasom mirovne pogodbe pravico dobivati skozi pet let premog. Posledica bo, da grozi zastati ves promet z živili in da bomo to madžarsko upornost občutili tudi v Sloveniji, ker smo v veliki meri glede žita navezani na Banat in Srem. O madžarski nesramnosti pričajo tudi sledeče vesti iz Budimpešte: Kakor se je pokazalo, je madžarska vlada, podpirana od vseh madžarskih krogov, z vsemi sredstvi vplivala na člane medzavezniške komisije za razmejitev v Baranji v korist Madžarske. Guverner grof Szapary in drugi madžarski velikaši so prirejali komisiji slavnostne obede, na katerih so jim dokazovali, da je v korist Anglije, ako se mejna črta popravi po madžarskih željah. Upamo, da bo znala naša vlada še pravočasno prekrižati račune domišljavih Hunov in dičnih »zaveznikov« zlasti, odkar je izginil iz našega zunanjega ministrstva zloglasni Tiča Popovič, ki je bil prava nesreča za našo zunanjo politiko.

Zasužnjena domovina.

Kdo odneha?

Gre se za Kvarnerske luke, one male, nedostatne toda odslej radi bližine meja treh držav v reškem zalivu, silno važne bodoče postojanke našega plovstva in trgovskega razmaha. Ali se ukloni rimska volkulja, ali pa je morda naziranja, da lahko izroči Reko slični usodi, kot Benetke in Trst? Nam je to končno vseeno, če bomo blokirali poleg Trsta po dovršeni kočevski progi še Reko. Zdi se, da kaže naša vlada v vprašanju baroške luke oziroma reškega konzorcija nekoliko več tilnika in da bodo gospodje iz dežele latinske kulture vendar le enkrat upognili domišljavo hrbtenico pred »Balkanci«. Glad ni prijetna reč.

O tej zadevi poroča »Slobodna Tribuna«:

»Naši čitatelji se bodo spominjali, da je v eni zadnjih številk našega lista naš g. M. Marjanović v članku iz Crkvenice zagovarjal misel, da naj naša vlada odbivši vstop v konzorcij za reško luko brez odloga podvzame najvažnejše priprave za adapcijo naših malih luk v Kvarneru za uvozno - izvozni promet in s tem pokaže Italiji in Reki resno namero, da zgradi na Kvarneru naš nezavisni sistem luk in s tem ali dovede Reko do streznjenja, Italijo pa do izpraznitve Sušaka, ali pa faktično ustvari naš promet popolnoma nezavisen od Italije in Reke.

Danes lahko z zadovoljstvom konštatiramo, da je g. ing. M. L. Pavlović, generalni ravnatelj brodarskega sindikata SHS v Beogradu v dopisu z dne 18. t. m. iz Crkvenice, priobčenem v »Rječi«, potem, ko je bil na Reki, Sušaku in v Primorju, prišel do enakega zaključka in da predlaga v lukah hrvatskega Primorja isto taktiko in iste naprave. On piše:

Ako Italija noče izpolniti rapalskega dogovora, nam ona vsiljuje možnost, da konštatiramo pred celim svetom, da ena velesil antante ne izpolnjuje podpisanega dogovora napram zaveznici, ki je v velikem svetovnem metežu, dasi mnogo manjša od nje — darovala več žrtev, nego Italija in lojalnejše izvršila vse obveznosti, ki jih jej je naprtil veliki svetovni vihar.

No, ako bi se pa moralo, ne daj Bog, tudi to konštatirati, potem se ni treba zadržavati pri tem. Nasprotno, treba se je nemudoma lotiti dela, to je, spojiti glavno železniško progo Zagreb — Jadran z nekaterimi mesti na obali, kojim je usojeno, da bodo otvorjena trgovini.

Nato zaključuje:

Pustimo fiumance (Rečane) in g. Zanella, naj životarijo še nadalje od Annunzijevih pesmi, mi pa se poprimimo dela, da se v naši hiši ekonomsko dvignemo. Kadar se nasitijo oni pesmi in arditov in zaprosijo kruha, potem se hočemo razgovarjati. Dotlej pa, dokler ne dovršimo spoja naše obali z glavno progo, nam ni treba o potrebi reškega pristanišča nikakih razgovorov niti z gosp. Zanello ne z Italijo.

Greh napram celokupnemu našemu življu na tem hrvatskem Primorju pa bi bil, če bi dajali z našim uvozom in izvozom življenske pogoje Reki, ki ni hotela z nami.

Milo nam je, ker govori te besede strokovnjak in šef brodarskega sindikata v Beogradu, vsled česar pričakujemo, da bo usmeril svoje delovanje v Beogradu tudi v tem smislu.

Dva sveta.

V političnem oziru preživlja Evropa veliko notranjo krizo. Umor Erzbergerja je te nasprotujoče se sile na novo probudil. Med obema najskrajnejšima ekstremoma, boljševizmom in absolutističnim carizmom, si polagoma ubira pot zmernejši demokratizem republike ali pa strogo parlamentarne monarhije. Boj teh dveh svetov še nikakor ni končan, ker moč reakcije sloni na tradiciji in velikih denarnih sredstvih. Središče tega velikega gibanja je Nemčija, odkoder vodijo niti v vse evropske države. Predsednik nemške republike Ebert (soc. demokrat) in državni kancler Wirth (centrum) sta izdala na podlagi 48.člena ustave posebno naredbo proti monarhistom, ki je namerjena zlasti proti **tisku** in **zborovanjem**, a je premila ter se glede strogosti in jasnosti niti od daleč ne more primerjati z našim zakonom proti komunistom, ki dovoljuje skoraj vsako poljubno razlago. Že strankarska struktura republikanskih strank v Nemčiji kaže, da sloni republika na kmetskih in delavskih ramenih. Meščanstvo, birokracija in aristokracija je skoraj izključno nacijonalistična t. j. monarhistična. Največja nevarnost za nemško republiko tiči v tem, da svojih vladnih odredb, ki so monarhistom neljube, sploh striktno ne more izvesti, ker jih visoka birokracija s tiho pasivno resistenco ne izvrši.

Nihče se tedaj ne bo čudil, če v visoko civilizirani nemški državi skoraj nobenega političnega morilca ne zasledijo, če ga pa dobijo, ga sodišča le neznatno obsodijo. Kaj vse se še drznejo monarhisti v republikanski Nemčiji, kaže zlasti takozvani »Frontkämpfertag«, ki se je pred kratkim vršil v Berlinu. Navzoč je bil princ Eitel Friedrich, Ludendorff in cela vrsta generalov, ki so posvečevali dneve **avgusta l. 1914.** Na zborovanju je bil tudi kot povabljeni gost in zastopnik ruskih oficirjev, ruski hetman Awaloff Bermondt v uniformi ruske **carske armade,** kar najbolj priča, da je reakcija vedno internacijonalna. Vsi udeleženci so v berlinskem stadijonu marširali pred Ludendorffom. Vrhunec slavlja pa je bil brzojav Wiljema, ki naj bi bil »svitla luč v še ne razsvetljeni temi nemške bodočnosti«, kakor se izražajo velenemški listi. Ako k tej sliki še pridenemo delovanje Karlistov, tiho in zakulisno naziranje, rovarenje francoske, angleške in španske visoke finance in aristokracije, pa imamo dobršen pregled o delu in moči evropske reakcije. Značilno za to delovanje so zadnje vesti, da hoče Anglija spraviti pred forum zveze narodov vprašanje ogrske krone. Samo vprašanje časa je, kdaj bo naš angleški »zaveznik« preskrbel gospodom Madjarom kralja iz rodovine Habsburg. Igrali bi ptiča noja, če bi te naše nevarnosti že danes ne ugotovili, ko tudi sami oskrbujemo najčrnejši del ruske reakcije.

Ruski boljševizem gre nevzdržno navzdol in njegove vedne koncesije na desno to najbolj dokazujejo, a tudi ruski monarhizem je dobil s porazom Wranglove armade morda smrtni udarec. Inteligentni del monarhistov je že začel pluti v smer republikanskega demokratizma, ki bi edini mogel zopet pričeti z restavracijo Rusije brez boljševikov in carističnih generalov. Vodja ruskih narodnih liberalcev in najznamenitejši ruski zgodovinar prof. Paul **Miljukov** je že krenil v to smer, ker se je odrekel monarhističnim strankam. Pred enim mesecem je bil v Parizu kongres ruskih veleindustrijcev in finančnikov, kateremu je predsedoval vodja ruske visoke burzoazije **Rjabušinsky,** ki se je odločno postavil na temelj revolucije in izrekel proti vsaki restavraciji ter da naj zemlja ostane kmetom.

Dva svetova si stojita v Evropi nasproti ter zbirata svoje armade. Vse kaže, da bodo ekstremi na desni in levi popadali, na kar pridemo še-le v nekaj desetletij do politične konsolidacije. Tudi naša država je naravno odsev vseevropskega gibanja. Imamo najreakcijonarnejšo vlado, kar je najboljši dokaz, da je le prehodna, ki nujno vodi v strogo ustavno in parlamentarno vlado, ki odgovarja našim razmeram.

Tovariš Anton Pesek.

Ob neki priliki je minister dr. Kukovec povedal poslancu tov. Brandnerju, zakaj tov. Pesek ne more biti potrjen za ljubljanskega župana. Treba je pribiti, da takrat minister Kukovec niti z eno besedico ni črhnil o nemoralnosti tov. Peska. Ko je tov. Brandner zavrnil vse očitke o zvezi s komunisti, o našem stališču nasproti ustavi itd., se je minister Kukovec oprijel zadnje bilke in dejal: »Pesek ni zmožen za ljubljanskega župana, ker še nikdar ni bil občinski svetnik.«

Ustavimo se nekoliko pri tem argumentu in ga preiščimo. Recimo, da bi bil resničen. Ali ne bi ravno v tem slučaju demokrati delali z vso silo na to, da se tov. Peska potrdi, to pa zategadelj, ker demokrati še nikdar niso podrejali interese svoje stranke interesom celokupnega naroda. Oni bi šli gotovo s tega stališča, da bi postal v tem slučaju nezmožni Pesek kmalu nemogoč kot župan ljubljanski in z njimi vred najbrže tudi narodno-socijalistična stranka. Zakaj stara resnica je, da se stranke najlažje ubijejo, če postavijo na najodgovornejša mesta nezmožne ljudi. Da demokrati silno sovražijo NSS, o tem dandanes nihče več ne dvomi. Da se lotijo vsakega tudi najogabnejšega sredstva proti svojemu političnemu nasprotniku, tudi to je pribito. Ako bi bil tov. Pesek res takšen, kakor ga je naslikal minister Kukovec, torej nezmožen zasesti tako važno mesto, bi demokrati gotovo delali na to, **da se ga potrdi,** ker bi s tem ubili dve neprijetni muhi naenkrat, Peska in z njim vred še narodno-socijalistično stranko. Ker tega niso storili, sledi iz stvari dvoje: ali so zaljubljeni v NSS in želijo njen procvit, ker se tako bojijo, da bi ta nezmožni Pesek bil potrjen za ljubljanskega župana, ali pa, če to prvo ne drži, je tov. Pesek zelo zmožen človek in se boje njegove zmožnosti. O prvi točki, da bi demokrati iz ljubezni do NSS delali proti potrditvi tov. Peska, dvomi vsak, četudi bi bil na pol norec, torej je resnična druga naša trditev. **Tov. Peska se boje, ker je zmožen, da povzdigne Ljubljano in da trpečemu ljubljanskemu prebivalstvu pomaga.** To je tudi čista resnica, ki jo danes priznajo celo naši politični nasprotniki v Socijalno-demokratični in Slovenski ljudski stranki, ki odkrito izjavljajo, da potrebuje Ljubljana v tem zanemarjenem stanju zmožnega in podjetnega župana, kakršen je tov. Pesek.

To bi bil seve strašen udarec, lahko rečemo smrtni udarec za demokrate. Ljubljansko prebivalstvo bi videlo, kaj vse se da doseči s pomočjo take korporacije, kakršen je občinski svet, ako ji načeljuje zmožen, pošten in, kar je glavno, **socijalno čuteč človek.** In tak je brezdvomno naš tov. Pesek, ki ni postal narodni socijalist šele včeraj, marveč je bil narodni socijalist že pred vojno, ko se je udejstvoval v Narodno-socijalni Zvezi. Res je, da se je njegovo gmotno stanje vsled valutne devalvacije in pridnosti izboljšalo, toda on nikdar ni postal nezvest narodno-socijalistični ideji, za katero je vedno doprinašal žrtve. On je vedno delal v smislu programa nar. soc. stranke, njenega dela ni oviral, kakor se v takih slučajih pogosto godi drugje, marveč narobe: **pospeševal ga je z vsemi sredstvi.** Zato je postal v stranki sila priljubljen in ko tov. dr. Jamar kot nosilec naše kandidatne liste iz raznih vzrokov ni mogel prevzeti tako težkega in odgovornega mesta, je prišel kot prvi v poštev tov. Pesek.

Demokrati vidijo v tov. Pesku osebo, ki ni samo sposobna, marveč je tudi narodno-socijalistična, ki v smislu programa podpira slabejšega proti močnejšemu, delavno ljudstvo proti lenuhom in bankirjem, zato se tudi s te strani upirajo njegovi potrditvi, dočim delavsko ljudstvo, delavci, obrtniki, pošteni trgovci, uradniki, vsi, ki žive od svojega dela, težko pričakujejo drugega režima, ki ni več daleč in ki bo pripomogel pravici do zmage.

Lopovščine mora biti konec! To, kar počenjajo demokrati, presega že vse meje. Ako bi šlo po tej poti naprej, kam pa pridemo? Danes obdolžijo Peska nemoralnih dejanj in se sklicujejo na tajne akte tako, da se niti braniti ne more, jutri pride na ta način lahko na vrsto kdo drug izmed voditeljev NSS in na ta način se demokrati lahko izognejo vseh nasprotnikov. Ne! Te metode mora biti konec! Stvar se mora razčistiti! Na dan s celo stvarjo, na dan z imeni in podkupljenimi pričami, da bo svet strmel, videč, kaj se godi v Ljubljani leta 1921. Tov. Pesek vas je že večkrat pozval v to. To pa povemo: naše stranke s takimi sredstvi ne uničite nikdar! Zaman je vse Vaše prizadevanje, da bi napravili v stranki razkol. Tov. Pesek je danes bolj priljubljen kakor kedaj prej, ker se mu godi krivica in ker v borbi proti lažnjivcem in židom v mladoliberalni stranki postaja vsak dan odločnejši.

Stojimo pred nadomestnimi obč. volitvami in težko čakamo dneva, ko bodo demokrati za svoje grehe ponovno tepeni. Tovariši, na delo!

Pomenki.

Poglavje o morali. Kmalu po prevratu je tako kar na tihem preminul mlad lajtnant kot žrtev pohote ali podivjanosti demokratske velegospode. Niti policija niti državno pravdništvo še do danes ne moreta priti celemu svetu znanim zločincem na sled. Demokratsko glasilo pa je ogrnilo krog demokratske »afere« plašč molka češ, roki pravice se s preveliko radovednostjo in gorečnostjo ne sme posegati v posel. Nasvet je zalegel, justica je še bolj zamižala in meži trdovratno.

Pa ne! Za hip je oči zopet odprla. Leto pozneje je mlad študent zastrupil na Golovcu sošolca z ukusno slaščico. In že je stegnila bedeča justica železno roko ter pahnila »zločinskega« študenta v brlog, kjer je večen jok in škripanje z zobmi. Demokratsko glasilo pa je noč in dan pisalo, obtoževalo, obsojalo in zopet pisalo — državnemu pravdniku obtožnico, ki je mirno pušil cigaro. Nasvet je bil pozabljen.

Prav je! Zakaj pa ni postal fant pravočasno demokrat.

Sodno je dognano, da so si stekli verižniki med vojsko velikanske zasluge. S tem, da so drli državo in ljudstvo ter širili nezadovoljnost, so pospeševali razpad Avstrije in ustanavljali Jugoslavijo.

Priporočamo jih vladi v visoko odlikovanje; najde se jih na velesejmu pri šampanjcu.

Pojte se solit z vašim avtonomizmom, federalizmom, separatizmom in centralizmom.

Najboljši centralizem je centralizacija dostojnih ljudi, da izvrše separacijo demokratov in radikalov.

Atentat je od državotvornežev naročen, plačan ali vprizorjen napad na visokega dostojanstvenika ljudstvu v poduk, žurnalistom pa za smeh in kratek čas.

Zastrupljevalci. Minister Spaho na srbohrvatski pozdrav g. Bonača ni odgovoril v slovenskem jeziku; tako poroča »Slovenec«.

Naše mnenje je, da zato ne, ker so v naglici, s katero se je Ljubljana pripravljala na semenj, pozabili poslati v Beograd diplomata iz Slovenije, ki bi bil uredil z vlado to vprašanje najbrže po principu reciprocitete slično kot je prihajal Viljem II. v avstrijski uniformi k Prohaski na Dunaj, dočim je slednji tičal v pruski.

Abderiti!

Gospodarstvo.

Draginjska enketa

se je vršila dne 5. septembra 1921 v posvetovalnici mestnega magistrata. Navzočih je bilo 29 odposlancev deželne vlade, mestnega magistrata, zastopnikov političnih strank, gospodarskih in stanovskih organizacij ter zastopnikov železniških uprav. Sklenila se je soglasno po trezni debati sledeča resolucija:

1. Pokrajinska vlada se naproša, da pri direkciji državne železnice ukrene vse potrebno, da dobijo zaprte tovorne vagone za prevoz živil v prvi vrsti na razpolago samo domače aprovizačne organizacije in trgovci, ki rabijo blago za domači konsum. Trgovci in organizacije se imajo izkazati za vsako pošiljatev z uradnim potrdilom mestnega magistrata.

2. Uvesti se ima najstrožja kontrola izvoznih firm.

3. Pokrajinska vlada se naproša, da stori v Beogradu vse potrebne korake za revizijo pobijanja brezvestne špekulacije vsled svobodnega trgovanja. Nemudoma naj se določi regulačna carina na izvoz živil v taki odmeri, da se zasigura štabiliteta cen živil na domačem trgu na primerni višini. Direkten nakup živil potom inozemskih trgovcev naj se prepreči.

4. Ustanovi naj se takoj zopet mestna aprovizacija, ki se sestavi iz občinskega sveta. Mestna aprovizacija naj vse potrebno ukrene, da se ustanove vse neodložljive aprovizačne naprave.

Centralno vlado se prosi za kredit in podporo mestni aprovizaciji. Pokrajinsko upravo se prosi, da izposluje čimpreje ugodno rešitev zahtev načelstva nabavljalne zadruge javnih nameščencev in vpokojencev v Ljubljani.

5. Pokrajinska uprava naj vpliva na to, da se zniža voznina po železnici za vse ono blago, ki ga rabijo razne aprovizacije za svoje člane.

6. Predsedstvo pokrajinske uprave za Slovenijo naj izposluje, da se posameznim že sedaj obstoječim, delujočim aprovizacijam dovoljeni brezobre-

Podlistek.

Pomen in naloga naših izobraževalnih društev.

(Iz referata na sestanku zastopnikov izobraževalnih društev v Št. Jakobu v Rožu dne 7. avgusta 1921.)

»Vse soli,« gorje samemu, pravi sv. pismo. In že prej je Bog v raju rekel Adamu, človeku ni dobro samemu biti. Človek sam zase je zato kar je kaplja na veji. Zato se druži: najprej v družinah, nato v vaseh, v občinah, v deželi, v državi. In najmočnejši so tisti, katerih je največ, seveda ako imajo tudi pametno vodstvo. V svetovni vojni se je združilo kakih 20 držav proti štirim in na prstih ene roke se je dalo že davno napovedati med vojno, kdo da bode zmagal. Odločilne so bile v svetovni vojni posebno Združene države Amerike, v kateri državi je združenih toliko velikih držav ameriških. In komaj je svetovna vojna končala, že ste slišali, kako se družijo spet države: mala antanta je nastala iz več držav in da se posebno velika antanta trudi, da bi ostala še nadalje združena, je vsakemu človeku znano.

Cel svet torej ve, v združenju je moč. Vsi stanovi se ravnajo po tem geslu, delavci so sijajno organizirani in so edino zavoljo tega na tem, da ne bodo zavladali samo po občinah, ampak tudi po deželah. Samo mi kmetje, kažem, za združenje tako malo smisla. Star kmečki pregovor se pa glasi, v španoviji še pes pogine. Vsak se zapre v svoj dom, kakor polž v svojo hišo in je vesel, da nima z nikomur kaj opravit. K večjemu, da gleda še na sosedovo polje in se jezi, da je njegovo polje bolje obrodilo. In tako je prišlo, da je kmet postal v tolikih stvareh tako zapostavljen in da zdaj že drugi hočejo komandirati z njegovo hišo, z njegovim poljem, katero vendar tako ljubi kakor svojo srčno kri. In zapomnimo si eno, če ne bomo znali držati bolj skupaj bodo nas še bolj pohodili.

V naših izobraževalnih društvih se pa ne združujemo samo kmetje, ampak vsi ljudje, ki imamo iste cilje, iste skrbi, **s kratka vsi ljudje, katere žuli isti žulj.** Posebno nas druži mnogo skupnih zadev z delavcem. Jaz sem namreč mnenja, da prvi delavec je bil na svetu poljedelec in tudi še dandanes je prvi delavec kmet. Od zemlje, od poljedelskega dela pa živi ves svet in kakor hitro odpove kmet-delavec, odpovejo istočasno mašine na železnicah, ugasne ogenj v plavžih, morajo zapustiti uradniki svoje pisarne itd. Osrednje sile so tudi v svetovni vojni predvsem obnemogle zavoljo tega, ker jim je zmanjkalo kruha, sadov poljedelčevega dela. In to se zdaj ponavlja na najsijajnejši način zopet v Rusiji. Lakota se je začela širiti — saj ja berete liste — in na milijone vseh ljudij, vseh stanov beži na vse kraje sveta in Lenin in Trockij prosita Evropo in posebno Ameriko za kruh, ker sicer ne vesta, kaj se bode iz teh milijonov in miljonov sestradanih ljudij še izcimilo. V izobraževalnih društvih se torej združimo vsi, ki delamo, nadalje vsi, ki hočemo ostati zvesti svoji materini besedi in ki trdimo, da človek, ako noče postati zver, mora ostati veren, mora imeti vero.

In kaj hočemo doseči v izobraževalnih društvih?

1. **Razširiti** si moramo svoje **znanje.** Zato je treba knjig, je treba časnikov, je treba predavanj in sestankov. Sedanje stoletje se imenuje papirnato stoletje, ker tisti narodi najbolj napredujejo, ki največ berejo. Da zato nimamo časa, ni res. Koliko prostega časa imajo vendar naši otroci, ima mladina, ali jej ni mogoče dati namesto veselja do ponočevanja, popivanja, veselja do knjige. Kristja-

stni kapital odpiše in dovoli nov obratni kapital.

7. Pokrajinska uprava naj uvede vse korake, da se izvrši revizija stanovanj. naredbe z dne 29. avg. 1921, ki radi podražitve stanovanj in zlasti poslovnih lokalov v veliki meri povzroča socijalno bedo in draginjo ter naj skrbi, da pride mesto Ljubljana v prvi draginski razred.

8. Pokrajinska uprava naj z vsem povdarkom opozori vse javne oblasti in uradne osebe, da z največjo strogostjo zasledujejo nekoncisijonirano trgovino.

9. Glede ljubljanskega trga posebej:

a) sestaviti se ima takoj nov tržni red za Ljubljano; b) tržna straža se poveča za najmanj 6 mož; c) nastavi naj se takoj vodja trž. straže s kmetijsko-šolsko izobrazbo; č) tržni laboratorij naj se naj izpopolni posebno preiskavo mleka in moke; d) tržnemu nadzorstvu naj se poleg najpotrebnih pisarniških moči prideli en uradnik kot vodja preiskovalnih komisij; e) tržno nadzorstvo naj se preseli z vsem svojim aparatom na trg.

Tudi enketa.

Sedaj, ko so pričeli demokrati prirejati enkete (zborovanja najbolj brihtnih ljudi), da za volilni cirkus pobijajo draginjo, ki so jo pravkar v družbi z agrarci z velikim uspehom vstvarili, se nam zdi prav umestno, da tej gospodi malo osvežimo spomin glede njihove skrbi za obči blagor v polpreteklem času. Stavimo glavo, da bodo prišli ti državotvoreči in nepozvani dobrotniki ljudstva zadnji teden pred volitvami z dobrodelnimi bombami in da bo socijalno ekonomskih obljub kar deževalo. Vendar pa že danes skrbno svarimo lahkoverne konzumente pred penastimi krogljicami lažnjivih kljukcev, ki se bodo takoj po volitvah razblinile v nič.

Da torej po vzornem demokratskem vzgledu malo poenketiramo, si oglejmo le prav površno

demokratsko občinsko gospodarstvo.

Kdor ni prvovrsten turist, da si ne polomi po razbitih cestah in tlakih v senci egiptovske teme ali dokolenskega močvirja svojih suhih konzumentskih nog, bo brez ovinkov pritrdil, da je n. pr. ljubljanska občinska uprava najbolj zanikerna v Evropi. Da demokratska gospoda nima pojma o gospodarstvu, jej prisilno omejenem duševnem horicontu ni zameriti. Zameriti pa moramo tej lažinapredni kompaniji lenobo, da se jej ni zdelo vredno, da bi bila poslala kakega bolj brihtnega človeka — v lastnih vrstah bi ga sicer težko našla — v kako provincijalno mestece ljubljanske velikosti n. pr. Inomost, Linc ali Solnograd. Mesteca, kot bi jih iz škatljice vzel. Tam bi bil ljubljanskega delegata prvi magistratni sluga podučil, da je bilo tudi tamkaj treba denarja, prav obilo novca, da pa so tamkaj vodili občinsko gospodarstvo ljudje z možgani v glavi in zelo pridnimi rokami. Šestkratno koncesijoniranih občinskih očetov tamo nema!

Toda odkod pa denar?

Gospoda, kjer ga je dobil Solnograd, ga dobite še vi! Pa še nekaj; kjer ste ga našli za vojna posojila, ga dobite še sedaj za aprovizacijo in komunalne naprave! Ali je mar mestna hranilnica samo koreninica za razne demokratsko porodiške banke?

Štirideset let

so imeli državotvorci v rokah občinsko gospodarstvo. Kaj imamo, vidimo vsi, oziroma ne vidimo ničesar; tembolj pa občutimo. In v enem tednu obljub hočete vstvariti, kar ste v štiridesetih letih zalenarili? Bežite, kdo vam bo to verjel? Sicer si pa oglejmo vašo

socijalno skrb za ljudstvo.

Najprvo dovolite gospoda demokratska, da vas podučimo, da je pameten občinski zastop podoben skrbnemu hišnemu očetu, ki skrbi za vse telesne in duševne potrebe svojih družinskih članov, — ali da bodo tudi + + + komunisti zadovoljni, — mali republiki sovjetov s sovjetskim komisarjem na čelu; pri nas župan! Nikdar pa ne sme purgar gledati v občinski upravi le magistrata, ki ga zašije za toliko in toliko globe, ker je stojnico za pol decimetra predaleč v mestno blato potisnil. Po tej lekciji lahko kar pričnemo s

stanovanjsko bedo.

Prvo, kar preskrbi oče družini, je streha nad glavo. Za občinsko družino oskrbuje take očetovske posle v kulturnih državah občinska uprava. Da ne bo prevelikih zamer in da si lenoba lažje odpočije, smo v Ljubljani odnehali nekoliko od te socijalne kulture in naprtili stanovanjsko breme okornemu, brezčutnemu državnemu aparatu. Kaj pa vendar briga občinsko upravo stanovanjska mizerija. Ampak brihtne glavice so pogruntale nekaj bolj pametnega. Pričeli so izganjati hudiča z belcebubom. Šli so in postavili na čelo zatiranih hišnih oderuhov državnega činovnika in ta vodi sedaj kot kolovodja parasitov prav veselo gonjo proti tovarišem uradnikom ter jih pomaga metati na cesto. Hvaležni tovariši so ga volili za mestnega očeta.

Enketarska radovednost nas žene, da vtaknemo nos v

mestno aprovizacijo.

Ni bila baš vzorna kot nobena avstrijsko-ljubljanska dobrodelna inštitucija. Nekaj je pa le bilo; če druzega ne, vsaj verižniki so se hudovali na njo! In to je tudi nekaj. Toda hudovali so se z uspehom; necega lepega dne — in aprovizacije ni bilo več. Volk je ostal sit, a koza lačna! Čemu pa naj bi konzumentska para kupoval v aprovizaciji, ko je vendar pri verižniku dražje? In ta hoče tudi da »zaradi«. In tako se je zgodilo, da je vzela aprovizacijo noč!

Mestno mlekarno

je zadela ista usoda. Stvar je morala v špekulantske roke, da se ne bodo konzumenti preobjedli. In sedaj potujemo zopet s kanglico na deželo.

Kar se je lahko zgodilo z mlekarno, čemu bi se ne še z

mestno pekarno?

Kdo pa bo zvečil ogromne žemlje, ko so pa majhne sedaj tako srčkane? In ti preklicani peki, kako znajo umetno pregnesti testo teh majčkinih žemljic! Grizeš in zvečiš pol ure radirko in le s težavo spraviš konečno ta čevljarski lep zopet na svetlo. Pek ima pa le svoje veselje nad temi majhnimi demokratskimi žemljicami. Konzument pa le stradaj! Zato te je mati rodila in tako se glasi demokratsko-agrarski ferman.

Ker hočejo pa tudi ostali občinski očetje še kako koritce, so se zagledale njihove oči v

Vnovčevalnico.

Kar je dovoljeno peku in mlekarju, čemu bi še birt ne poskusil, če bi ne bil za mesarijo. In ta preklicana vnovčevalnica, tako čudno je spominjala na socijalizacijo! In kakšni dobički. Da bi celo mesto kupovalo ceneje, ko bi štirje odlični in zaslužni državotvorci tudi radi kaj zaslužili? Ne in ne!

Kamor je šla krava naj gre še tele, so dejali drugi gospodje in pobasali so še

Žitni zavod.

Ne socijalizirati, marveč špekulirati je bojni demokratski klic! In špekulirajo izvrstno. Kdo bo še dalje gledal te avstrijske vojne naprave samo, da bi se konzument norčeval iz poštenih trgovcev?

Delavca, uradnika in ostale žrtve demokratskega socijalnega skrbstva pa nujno opozarjamo, da je zopet prišel veliki čas, doba pohajkovanja,

doba nahrbtnikov!

Teci tedensko in mesečno plačana para, teci z nahrbtnikom ali pa se vozi z vlakom, da ne zamudiš zadnje kile krompirja! Kajti prišel je veliki čas in mudi se. Krasni, dolgi vlaki bodo izvažali mimo tvojih neumnih oči in lačnih zob pridelke pridnih agrarnih rok skozi demokratsko verižniške magacine v širni svet in peli slavo demokratsko-agrarni izvoznici in seveda izstradalni politiki.

Da pa ne boš lačenberger zastonj postaval in brezplodno sanjal za zadnjim izgubljenim vagonom, dovoli, da te dregnem in na glas opozorim:

lakota je pred durmi!

Bodi pa oprezen in molči; kajti ta lakota je državotvorna. Ta lakota je skrbno izcizelirano delo demokratskih možganov in če zajavkaš, — saj veš — obznana! Kuš! V državi državotvorcev je treba pristradati, da se kaj izvozi in prištedi; brez stradanja pa ni štedenja.

Toda dragi moj delavec, činovnik, hlapec ali dninar, povem ti pa, da je sedaj že čas, da si izbiješ iz glave tvoje

konzumne zadruge.

Čemu pa bi še žalil z njihovo eksistenco žepe skrbnih enketarjev, če tega niti država sama ne želi. Najbolje, da jih sam razbiješ, drugače bo primorana k temu koraku vlada. Ne sklicuj se na to, da je vlada po zakonu primorana tvoje zadruge z denarjem izdatno podpirati. Povem ti pa, da tega pošteni trgovci ne želijo in da tudi ne bodo trpeli, da bi ti še nadalje sam pri sebi kupoval. Od česa pa naj potem pošten trgovec živi? Ne imenuj ga verižnika, in če vlada sama želi, da se tvoje zadruge zadavijo, bodi pameten in pomagaj verižniku do denarja, ko je on vendar tvoj brat. Natihoma ti pa povem na uho: vlada je tvojim beraškim zadrugam odpovedala kredit in podporo: Sicer malce protizakonito, toda državotvorno je!

In ti, dragi moj činovnik, ki vendar tako rad voliš demokratsko velegospodo, tvoje izstradalce in sladke mučitelje. Pomni, da si

lačen in razcapan

in prav nič na boljšem kot delavec z roko. Od zaslužka svojega dela in razuma živita oba in pitata gospodo, ki vama z nedeljskimi avtomobili poganja prah v oči in usta.

In prezirljiv smeh je šinil preko demokratsko blaziranih obrazov, ko ti je tvoje demokratsko vodstvo pognalo

Samopomoč

v konkurz in te opeharilo za poldrugi milijon kron. Po zakonih demokratstva je morala pač špekulantom neprijetna zadruga v grob, mesto, da bi korakalo demokratsko vodstvo v arest.

Obljubili so ti nadomestilo

Nabavljalno zadrugo.

Kje pa je? Vprašaj poštene trgovce, ki hočejo da kupuješ samo pri njih demokratsko blago; zato pa imaš pravico, da jih voliš! Pojdi in stori to, če te srce vleče in potem zopet stradaj. Stradaj demokratsko, ker le potem postaneš v resnici državotvoren. Zbiranje zakladov, ki jih moli snedo, pa prepusti poštenim trgovcem.

Jutri se podražita mast in sladkor; toda povem ti: nabavljalne zadruge pa ne bo in je ne bo! Saj veš, državotvorni enketarji tega ne želijo in sedaj že celo ne, ko vlada odpoveduje zadružne kredite.

Konec enkete

bo drugi dan po volitvah; potem pa zopet vesel skok v novo draginjo!

Pa še nekaj, ne pozabi, da ima demokratska skrb za ljudski blagor in dobrobit uradništva za vsake volitve pripravljen spreten »bluff«.

Za prejšnje volitve so bile na vrsti pragmatika, potem regulacija plač itd. Sedaj pridejó enkete in po volitvah — maček.

Službena pragmatika.

»Slobodna Tribuna« priobčuje iz uradniških krogov:

Dočim se pri nas uradnikov ne presoja po sposobnosti, nego po strankarski barvi in pogosto po »cenenem mučeništvu«, se ni našel doslej niti eden narodni poslanec, ki bi bil spravil uradniško vprašanje na dnevni red v bivši konstituanti, da osvetli resnični položaj uradništva in najde način in pota, kako osvoboditi uradnika njegovega kritičnega položaja, da se povrne isti zopet v normalnejše razmere.

Na veliki zvon se je obesilo edino le uradniško pragmatiko, o kateri čujemo le od slučaja do slučaja iz časopisnih vrst.

Čehi so postavili med najvažnejša vprašanja v prvi vrsti uradniško v polni zavesti, da je uradništvo najvažnejši sestavni del državne mašinerije.

Baš te dni sem imel priliko, da sem se razgovarjal z uradnikom — Čehom iz Čehoslovaške, ki mi je razlagal z zadovoljstvom, kako se je njegova država v prvi vrsti pobrinila, da zadovolji in ustali uradništvo, in ko sva češko uradništvo vzporejala z našim, sva prišla glede brige naših politikov napram uradništvu do uničujočega zaključka, da izrabljajo stranke uradništvo le v svoje strankarske svrhe, mesto da

---

nom nekdaj niso pustili obiskovati šol, da bi ne mogli postati kos poganom, ki so imeli vse šole v svojih rokah. Amerikanci v južnih Združenih državah ne puste zamorcem v šole, da bi se ne izobrazili in da ne bi vrgli raz sebe jarem svojih tlačiteljev. In jednako se godi Indijancem. Zato v napredku je moč, v pouku podložnih, zatiranih narodov je to skrivnost njegovega odrešenja. Nas Slovencev je približno en milijon in precej smo znani po svetu, ker smo kulturen narod s svojimi knjigami, časniki in ko se je sklepal mir v Parizu, se je zelo mnogo govorilo o slovenskem ljudstvu. Francozov je 40 milj., in dozdaj so vodili ves svet, ker so najbolj izobraženi narod na svetu. Zamorcev je 400 milijonov, in nihče se za nje ne zmeni, šol jim ne dajejo, za sužnje, za hlapce jih imajo, ker so še sila nekulturni in neizobraženi. Ali naj vam povem, kako se upajo Amerikanci postopati z njimi, ne da bi kdo ta 400 milijonski narod vzel v varstvo? Amerikanci imajo način umora, kateri se pravi linčati. Ako namreč dobijo koga pri budodelstvu, ga kar ubijejo. Tega morjenja se Amerikanci poslužujejo posebno proti zamorcem. Samo l. 1919 so jih na ta način v Ameriki umorili 77. In zakaj so jih umorili? Francoski listi poročajo: V mestu Pope City se kratkočasi zamorec s streljanjem iz revolverja v zrak. Bela množica ga napade, vleče iz mesta in tam živega sežge. V vasi Americus je črnec zatožen, da agitira proti belim ljudem, ujamejo ga in potope v bližnji reki, drugega radi tega ustrele. Tako pometajo z narodom, ki je neveden, neizobražen. In noben narod se v tem oziru od drugega naroda ne razlikuje. Vsi so jednaki, ali Nemec, ali Angež, ali Amerikanec. Zato prijatelj, zanesi se le na se in svojo roko in svojo pamet. Pomagaj si sam in potem ti bode Bog pomagal.

2. Drugo kar morajo gojiti društva je navdušenje za **treznost**. Koliko denarja se popije, koliko zdravja s popivanjem ukonča. Amerika je gotovo najbolj napredna država in gotovo ste že slišali, kako so silne Združene države Amerike postale suhe: prepovedano je tam piti alkohol: vino ali pivo ali žganje. V treznosti so tudi mojstri Angleži. Pri nas so nedelje dnevi nezmernosti in ne dnevi Gospodovi, Angleška je znana pa zavoljo tega, ker so tam v nedeljah vse gostilne zaprte in izgledajo tam ob nedeljah, kakor bi bilo tam vse izumrlo. To je napredek, to je izobrazba, to je zrelost. V društvih se mora zbirati elita, najboljši del mladine, ki ima smisla še za kaj drugega kakor pa za glaž in nezrelo igranje z najsvetejšimi čuti — z ljubeznijo.

3. V društvih se mora tudi gojiti spoštovanje do dostojnega vedenja napram nasprotnikom. Vsako mnenje, ako je dostojno in se drži v dostojnih mejah, nam mora biti sveto. Skusimo način skupnega življenja. Seveda, da pri tem od svojih svetih nazorov ne pustimo niti za pičco. Vi nasprotniki smete delati za svoje ideale in svoje nazore, a pustite to pravico tudi nam.

4. Društva morajo tudi gojiti ljubezen do domače zemlje, do našega rojstnega kraja, obdanega od planin in gor, napoljnjenega od cvetočega in zorečega žitnega polja, ljubezn do domačega ljudstva in do skrbi, ohraniti ga zdravega, obvarovati ga od tolikerih boleznij in naukov nove dobe. Ako tega ne bomo delali, bomo kmalu postali tujci na lastni zemlji. Mladina se nam odtujuje po železnicah, tovarnah, mestih, ta mladina, ki je poklicana, da bo gospodarila za nami z našo zemljo in dedščino.

Izobraževalna društva na plan! Na delo za našo mladino!

Koroški Slovenec.

bi se upoštevalo kot edin merodajen kriterij sposobnost in vporabnost.

Pri Čehih ni navada, da bi postal tudi največji glupec brez vsakega predznanja in kvalifikacije poljuben funkcijonar, ker je slučajno v sorodu z gospodom A ali B iz ministrskih krogov.

Človek se nehote povprašuje: »Kaj je vendar z uradniškimi organizacijami? Ali se sploh kaj gibljejo?« — Ali pa so vspavane v sladki sen že od samih obljub, kar se dogaja že več nego tri leta.

Velik del krivde nosi torej uradništvo samo na lastni vesti. Ono še ni prožeto z duhom solidarnosti in organizacije; v ozadje potisnjeno čaa — a naši »odločujoči« mislijo:

Če je njemu prav, nam je tudi!

Dosti, da so se pobrinili za razne konzumne organizacije, za katere so nam odtegnili od naših plač. Prav kmalu pa so istotako uvideli, da so se s tem eksperimentom osmešili, ker so ostale konsumne organizacije na papirju in, ker so zlasti v manjših mestih neizvedljive.

Zadovoljno, sposobno, stabilizovano uradništvo mora postati prvo jamstvo za dobro upravo, brez katere ni napredka v državi!

Toda uradništvo naj se združi složno, edinstveno in ne po birokratskem sistemu porazdeljeno po kategorijah in činovnih razredih v trdno falango in takozvani faktorji nas ne bodo več smatrali kot polomljeno orodje, marveč kot činjenico, s kojo je treba računati.

Ministrstvo poljedelstva in vode je sklenilo, da bo z denarjem pomagalo siromašnim kmetom iz novih krajev, ki prihajajo v Srbijo, da proučavajo tamošnje razmere.

Pravilnik za kmetijske šole. Po novem pravilniku za kmetijske šole, ki ga je izdelalo ministrstvo za poljedelstvo in vode, je število kmetijskih šol, ki naj bi se v državi otvorile, neomejeno. Dovoljenja za otvoritev takih šol se bodo dajala tudi zasebnikom, ki bodo dobivali tudi državno subvencijo.

Prednostni krediti za poljedelske zadruge. Glavna zadružna zveza je povodom vprašanja poljedelskih kreditov imela posebno konferenco, na kateri se je sprejela resolucija, ki zahteva, da se poljedelskim zadrugam preskrbijo prednostni krediti. Uredba o poljedelskih kreditih se bo revidirala, in sicer tako, da se bodo poljedelski krediti razdelili v dve skupini, na kredite za organizirane kmetovalce in na kredite za neorganizirane kmetovalce. Od celokupnega kredita se bo določilo 25 odstotkov onim poljedelcem, ki so imeli škodo vsled poplav ali požara. Zadružni krediti se bodo dajali naravnost preko uprave fondov. Izvolil se je poseben odsek za definitivno rešitev, v katerega so bili imenovani zastopniki poljedelskega ministrstva in zadružne zveze. Rešitev bo izšla v najkrajšem času.

Padanje cen žitu. Praški »Narodni Listy« opozarjajo na oficielno poročilo žitnega trga v Brnu z dne 17. tm. po katerem je cena žitu zelo padla, ker mlini ne morejo prodati starih zalog.

Povišanje železniških tarifov. Ministrstvo saobračaja poviša s prvim septembrom t. l. direktne železniške tarife na progah med Madžarsko in našo državo.

Zastraženje mej proti tihotapcem. Finančno ministrstvo je v sporazumu z ministrstvom vojne in mornarice ukrenilo potrebne koráke, da se zastražijo meje proti Italiji in na Jadranskem morju postavijo močne straže v svrho omejitve tihotapstva.

Socializacija rudnikov v Češkoslovaški. Narodni skupščini so bili te dni predloženi trije predlogi za socializacijo premogovnikov. Enega so predložili narodni socijalisti, drugega nemški in tretjega češki socialni demokrati. Vsi trije načrti se strinjajo v tem, da zahtevajo popolno socializacijo in ekspropriacijo rudnikov. Narodni socialisti zahtevajo, naj se socializirajo rudokopi kot državna lastnina ostala dva predloga zahtevata, da se osnujejo posebni socialni zavodi, ki bodo imeli v rokah upravo in poslovanje in bodo lastniki rudnikov. Vlada se o teh predlogih še ni izjavila.

Produkcija premoga na Angleškem. Iz Londona poročajo, da je trgovski urad obelodanil statistiko, iz katere je razvidno, da je produkcija angleškega premoga zopet dosegla predvojno količino. Zadnji teden pred koncem štrajka se je izkopalo 1,950.000 ton premoga, po končani stavki v prvem tednu julija meseca se je produkcija povečala na 3,752.000, v tretjem tednu julija meseca pa je dosegla že predvojno višino 4,131.000 ton.

Kako bo Rusija prenovila svojo gospodarsko politiko? »Rosta«, poluradni sovjetski dopisni urad, odgovarja: Sovjetska vlada objavi odlok, da si morejo državni obrati nabaviti kurivo in surovine potom proste trgovine, če jih država ne bo mogla s tem preskrbeti. Potrebne svote denarja se obratom nakažejo po statističnih ugotovitvah njih potreb. Obrati dobe pravico, da del svojih proizvodov prodado v prosti trgovini ali jih izmenjajo za predmete, ki jih rabijo; da se omeji korupcijsko gospodarstvo obratnih vodstev, bodo tudi ta kakor delavci dobivali del proizvodov.

— **Otvoritev gospodinjskega tečaja v Kranju.** Podružnica Kola jugoslovanskih sester v Kranju otvori s 15. sept. 10-tedenski gospodinjski tečaj za **mestna** dekleta. Tečaji za kmečka dekleta se otvorijo tekom zime po večjih krajih Gorenjske. Dekleta meščanskih slojev iz Gorenjske, ki žele obiskovati ta tečaj, naj se javijo pismeno ali ustmeno do 12. sept. pri predsedništvu podružnice Kola jugoslov. sester v Kranju na okr. glavarstvu, kjer izvedo vse podrobnosti. Razen predpisane učne snovi bodo na tečaju zdravniška predavanja (predavatelji dr. Eržen, dr. De Gleria, dr. Globočnik.) K tem predavanjem bodo imele razen gojenk dostop vse članice Kola.

Iz stranke.

Volilni sestanek za nadomestne občinske volitve.

V nedeljo, dne 4. tm. je sklicala krajevna organizacia NSS v Litiji, dva volilna sestanka in sicer enega dopoldan ob 10. uri za **Litijo** in druzega ob 3. popoldan v **Hotiču.** Oba sestanka sta bila brez vsake reklame zelo dobro obiskana.

Odposlanec strankinega vodstva iz Ljubljane je na obeh sestankih razvil posebni pomen občinskih volitev za našo mlado in neomadeževano stranko.

Pokazalo se je, da so taki sestanki velevažni za razvoj narodne socijalistične misli in udejstvitev narodnega socijalističnega programa.

Obema sestankoma je predsedoval tov. **Bizjan** ter so se pri debati priglašali še drugi govorniki predvsem tov. **Mejda,** ki je kot navdušen Slovan, rodom Čeh, pozival navzoče na smotreno delo za dobrobit jugoslovanskega proletarijata, ki hoče doseči vseslovanski socijalistični misli ono mesto, ki mu pripada, z geslom »pravica in poštenost«.

Navzoči so z zanimanjem sledili izvajanjem govornikov in odobravali program stranke, ki je edini prilagoden razmeram jugoslovanskega ljudstva.

Sestanek se je zaključil s pesmijo »Lepa naša domovina«. Pri tej priliki naj omenjamo, da so mlečnozobi sinovi sedanjega župana napadli na cesti udeležence sestanka s psovkami proti nar. socijalistom ter so enemu celo odtrgali kravato. Vse to je baje šlo na račun jeze, ker se sedaj izreka večina proti sedanjemu županu. Mlečnozobeži se imajo zahvaliti samo možatosti pristašev NSS, da niso prejeli na licu mesta zasluženega plačila.

G. sedanji župan pa svojega stolčka ne bode obdržal s tem, da pošilja svoje sinove v boj proti nasprotnikom, ampak boljše bi bilo, da si izpraša vest, zakaj vlada proti njemu nezadovoljstvo. To bode več pomagalo in zaleglo. Eno je pa gotovo, da s trganjem kravat narodno socijalistične misli ne bodete zajezili. Naše orožje so poštenost, pravica in resnica!

Za tiskovni sklad so darovali: Tov. Kos Alojzij 100 K; Mihič Alojz 4.— K; S. S. Ortnek 28.— K; Szakar Joško 2.— K; Saksida Franc 2.— K; Est Jožko 10.—; Ivan Stare 10.— K; Orel Ivan 4.— K; Oblak Jernej 4.— K; NSS. Novomesto 16.— K; Vončina Jože 20.— K; Hlede Florijan 4.— K; Škorjanc Josip 4 K; Pesjak Jan 10.—; Gneruda Fr. 4.— K; Batjel F. 4.— K; Žabkar in Rencelj 26.— K; Tavčar J. in Vojska 72.— K; NSS. Kočevje 54.— K; NSS. Celje 18.— K; NSS. Trebnje 6.— K; Lipičar Peter 2.— K; NSS. Kočevje 45.— K; NSS Celje 18.— K; NSS. Žiri 29.— K; Strgar Josip 4.— K; **NSS. Zagorje ob Savi 532.— K;** Smodič A. 20.— K; Jesih J. 2.— K; Rifl Jože 6.— K; Neimenovani 40.— K.

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Narodni socijalisti zbrani dne 27. t. m. na sestanku v gostilni »Jan« so nabrali za tiskov. sklad »Nove Pravde« znesek 532 K z geslom:

> Denar za tiskovni sklad nabran iz žuljavih rok je dan, za naše ideale — — —.

Prav srčna hvala! Delovanje vrlih tovarišev v Zagorju priporočamo vsem ostalim Krajevnim organizacijam v izpodbudo in posnemanje. (Uredništvo.)

Ptujska požarna bramba je edina, ki še ni pristopila centrali v Ljubljani. Poveljevalni jezik je še nemški; temu se ne čudimo; saj je poveljnik požarne brambe Nemec iz rajha, pomaga mu pa krojač Masten, ki je v Ornikovem mestnem odboru trdil, da je »geborener Slovene«, da pa je »daič gesinnt«. Mož je bil tudi v deputaciji, ki je šla Slovence tožit tedanjemu cesarju Korlnu.

Ptuj. V vsej resnosti vprašamo vlado ali bo zadeva Musikverein že rešena ali ne?

Ptuj. V pondeljek 22. t. m. je tudi prebivalstvo mesta Ptuja žalovalo za umrlim nam kraljem Petrom. Raz hiš so visele zastave. Poznalo se je kje bivajo Slovenci, kje drugorodci. Na nekaterih hišah ni bilo zastav. Oblasti naj postopajo vendar v takih slučajih neizprosno, saj so nekdanje avstrijske oblasti prisilile naše hišne posestnike, da so izobešali zastave, celo tedaj, kadar se je šlo zato, da se proslavi Hohenzolernca Vilhelma!

Ptuj. V Ptuju še danes obstoja zadruga »Weinbaugenossenschaft«. Zadrugarji so Nemci. Vprašamo merodajne faktorje, zakaj se zadruga ne preosnovi v slovensko vinarsko zadrugo?!

V Mariboru na Aleksandrovi cesti 45, to je nasproti glavnega kolodvora je ustanovil novo špecerijsko in kolonijalno trgovino Miloš Oset. ter opozarjamo cenj. čitatelje na njegov oglas v našem listu.

Izjava.

V svoji 3. številki z dne 21. jan. t. l. smo priobčili dopis iz Laškega, v katerem se g. davč. nadupravitelju Emilu Pleskoviču očita, da je iz strankarskega nasprotstva krivično ovadil oziroma denunciral paznika Janka Resmana pri predpostavljeni oblasti. Ker smo se prepričali, da so te obdolžitve kakor tudi nadaljni očitek, da je pri omenjeni ovadbi sodeloval gospod Milan Brinšek, postajenačelnik v Laškem, popolnoma neresnične, jih lojalno preklicujemo in obžalujemo, da smo pri tem dopisu nasedli lažnjivemu dopisniku iz Laškega, ki nas je mistificiral.

Ljubljana, dne 23. 8. 1921.

Uredništvo »Nove Pravde«.

Odgovorni urednik H. Sever.
Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

ŠTAMPILJE vseh vrst
CIRIL SITAR
LJUBLJANA
Sv. Petra cesta 13

Franc Brumat
Ljubljana
6—12
Vsakovrstno manufakturo
Mestni trg
štev. 25, I. n.

Kdor hoče imeti res s pravimi predvojnimi barvami prepleskano hišo, naj se obrne edino le na domačo tvrdko
Tone Malgaj
13—14 pleskar in ličar
Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 6.

VELIKA IZBIRA OTROŠKIH VOZIČKOV DVOKOLES IN ŠIVALNIH STROJEV PO CENI:
F. BATJEL, Ljubljana,
Stari trg št. 28.
Sprejme se v polno popravo za emajliranjo z ognjem in poniklanje dvokolesa, otroški vozički šivalni in razni stroji.
Mehanična delavnica
Karlovska cesta 4.
„Tribuna“ tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovska cesta.

Priporočajoč dobro postrežbo, vedno sveže pivo, domača pristna vina in dobro kuhinjo po zelo znižanih cenah, prosim za obilen obisk —
FRANJO STIKLER
Restavracija juž. kolodvor Maribor.

Pnevmatike
za avto in kolesa v vseh dimenzijah, gumijeve predmete, vsakovrstne žice za električno napeljavo, elektrotehnični material in vsakovrstne potrebščine priporoča po najnižjih cenah 11—15
M. KUŠTRIN
Ljubljana
Dunajska cesta št. 20
Telefon štev. 470.
Podružnica: Maribor
Jurčičeva ulica št. 9.

Nova trgovina! Miloš Oset Nova trgovina!
Maribor, Aleksandrova c. 45.
nasproti glavnega kolodvora
priporoča raznovrstno špecerijsko in kolonijalno blago ter deželne pridelke.
Prosi cenj. občinstvo za obilen obisk. — Postrežba točna in solidna.